

המיסיונר ניסה לשחד אותי

משפחה יהודית ביקשה ממני להיפגש בביתם לדיאלוג עם מיסיונר ששוחח איתם בענייני דת. קיבלתי את ההזמנה כי הרגשתי שחשוב לספק נקודת מבט נוספת.

הקשבתי בצורה מכבדת לטיעונים המוכרים והקלאסיים שהמיסיונר הציג. כשהגיע תורי להגיב, הפרכתי את טענותיו בעזרת הסברים מנומקים וגם

תיארתי את היופי הרוחני של היהדות ואת ההישרדות הנסית של עם ישראל.

היה ברור שהתגובה שלי הרגיזה את המיסיונר כמו גם חוסר הנכונות שלי לקבל את דעתו. ואז, ברגע של תסכול, המיסיונר קרא: "פשוט קבל את ישו ללבך כי זו הדרך היחידה שלך לגן עדן".

באותו רגע נזכרתי בשלט מצחיק "החלטתי כבר, אל תבלבלו אותי עם העובדות". דחיתי את הקביעה של המיסיונר וצינתי שברגע שאתה מקבל משהו בצורה עיוורת, ההוכחה נשארת חסרת משמעות.

בנוסף, אמרתי שההצעה שלו לפרס של "להיכנס לגן עדן" היא למעשה "שוחד רוחני" שיכול לעזור ולקחת מכל אחד את היכולת לקבל החלטה מודעת ומושכלת.

מסר זה מצוי בפרשת השבוע "שופטים" (דברים ט"ז, י"ח-כ"א, ט). התורה מורה לנו "שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֵּן לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ... צִדֵּק צִדֵּק תִּרְדֹּף". התורה גם אוסרת על קבלת שוחד, ככתוב "וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר עֵינֵי חֲכָמִים" (דברים ט"ז, י"ט).

הגישה של התורה לחוק ומשפט היא היסוד למערכת החוקים שבהן תלויות חברות דמוקרטיות.

חכמים מפרטים ומסבירים ששוחד יכול ללבוש צורות רבות. ככלל, אנחנו נוטים לחשוב על שוחד כעל כסף, כמו שטר של מאה דולר. לעומת זאת, התורה הולכת רחוק יותר.

שוחד יכול להיות מורכב הרבה יותר. התלמוד (כתובות ק"ה ע"ב) מציג מספר דוגמות לדיינים שפסלו את עצמם בגלל ניגוד עניינים. למשל, רבי ישמעאל פסל את עצמו מלשפוט אדם ששכר ממנו אדמה משום שמערכת היחסים ביניהם עלולה להטות את המשפט.

צדק וקבלת החלטות חייבים להיעשות באובייקטיביות וללא דעות קדומות. לדוגמה, התורה מלמדת אותנו לא להעדיף את העני על פני העשיר או להפך, כמו שנאמר "לא תֵעָשׂוּ עֵוֶל בְּמִשְׁפָּט לא תִשָּׂא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל" (ויקרא י"ט, ט"ו).

החכמה שבאובייקטיביות נכונה לכל סוגי קבלת ההחלטות, במשפט וברוחניות. בחיבור הקלאסי, Battle for the Mind (המאבק למען השכל), ד"ר וויליאם סרג'נט מתאר את הפסיכולוגיה של השיחה ושל שטיפת מוח ואת ההשפעה של הבטחות לפרס רוחני על הטיות בקבלת החלטות.

ד"ר סרג'נט מביא את הדוגמה של ג'ון ווסלי מייסד הכנסייה המתודיסטית. כדי להשפיע על אנשים להמיר את דתם לנצרות, ווסלי השתמש בטכניקות מניפולטיביות שכללו שימוש בפחד מפני הגהנום והשטן ליצירת טראומה ואז הצעה לגאולה כנתיב הבריחה היחיד.

אלפי שנים לפני סרג'נט, חכמים הזהירו "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס" (אבות א, ג). הם הבינו שההבטחה לפרס ולעונש יכולים להשחית את החיפוש אחרי אמת רוחנית.

זו בדיוק הסיבה שהתורה מעודדת אותנו לקבל החלטות אישיות כמו שופט, בלי לתת לכל צורה של שוחד לעזור את עינינו.

הפרס האמתי על עבודת ה' הוא ההזדמנות להתחבר לבורא עולם דרך המצוות. נקודה זו עולה גם מהדמיון בין המילים "מצווה" ו"צוותא".

חכמים גם אמרו "שָׁכַר מְצָנָה, מְצָנָה" (אבות ד, ב). קיום מצווה ללא ציפייה לפרס, לשם המצווה בלבד, מגשימה את תכלית חיינו, הופכת את העולם למקום טוב יותר ומחברת אותנו לקב"ה.

מי ייתן ושבת זו תיתן לנו השראה לעבוד את ה' בלב טהור שלא על מנת לקבל פרס וכך להתחבר לאלוקי האינסוף על ידי הוקרת המצוות וקיום מצוות.

שבת שלום,

הרב בן ציון קרביץ

© 2021 Jews for Judaism